

KONSERWACJA I REWITALIZACJA DZIEDZICTWA KULTUROWEGO
DZIĘKI DOFINANSOWANIU Z MF EOG I NMF 2009-2014

Zamek w Łańcutie to jedno z najnowocześniejszych założeń obronnych XVII – wiecznej Polski, którym się stał dzięki Stanisławowi Lubomirskiemu wojewody krakowskiego. Był także główną siedzibą ogromnego latyfundium, którym zarządzała ta gałąź książęcego rodu Szreniawitów – Lubomirskich aż do 1816 r.

W 2 poł. XVIII w. Księżna Izabella z Czartoryskich Lubomirska przekształciła tę fortecę w rezydencję o charakterze pałacowo-parkowym. Pod koniec XVIII w. należał do najwspanialszych rezydencji w Polsce. Poprzez małżeństwo jej córki Julii z Janem Potockim, sławnym pisarzem i podróżnikiem Łańcut wszedł w posiadanie hrabiowskiego rodu Piławitów –Potockich.

W 1830 r. stał się główną siedzibą Ordynacji Łańcuckiej, którą zarządzali kolejno czterej ordynaci z tego rodu.

W 1944 r. przekształcony został w muzeum państwowe. Łańcut obecnie ma status samorządowej instytucji kultury wpisanej do rejestru prowadzonego przez Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego, które wraz z Województwem Podkarpackim jest jego współorganizatorem a także współfinansuje jego działalność.

W roku 2005 Muzeum –Zamek w Łańcutie wpisany został na prestiżową listę Pomników Historii, prowadzoną przez Prezydenta RP. W tym okresie na działania inwestycyjne, remontowe i konserwatorskie Muzeum wydatkowało ponad 63 mln zł w większości pozyskane z różnych grantów i programów.

Prezentowane obecnie nasze ostatnie dokonania na polu remontów i konserwacji stały się możliwe dzięki realizowanemu w latach 2014-2016 projektowi pod nazwą: „Ochrona i udostępnianie dziedzictwa kulturowego Ordynacji Łańcuckiej poprzez prace remontowo- konserwatorskie i cyfryzację zasobów Muzeum- Zamku w Łańcutie” (OR-KA II) dofinansowanego w ramach Programu Konserwacja i rewitalizacja dziedzictwa kulturowego w ramach MF EOG 2009-2014.

Dzięki nim wyremontowano oraz poddano konserwacji 84 zabytkowe wnętrza, 140 mebli, 65 lamp i żyrandoli. Przeprowadzony został kompleksowy remont dachu z wymianą pokrycia dachówką oraz remont drewnianych stropów II piętra Zamku. Dokonano remontu instalacji elektrycznych i założono szereg instalacji związanych z ochroną tego obiektu jak instalacje sygnalizacji p.poż., SWiN i dbaniem o prawidłowe warunki konserwatorskie (monitoring parametrów klimatu). Zmodernizowano magazyny dzieł sztuki oraz przeprowadzono digitalizację kolekcji naczyń kuchennych oraz kolekcji naczyń toaletowych. Wykonano digitalizację II piętra i trasę wirtualnego zwiedzania wnętrza II piętra.

Wszystkim PT Osobom i Instytucjom, Wszystkim którzy przyczynili się do przeprowadzenia tego projektu serdecznie i z całego serca dziękuję.

Wit K. Wojtowicz
Dyrektor
Muzeum-Zamek w Łańcutie

Projekt ten został zrealizowany dzięki wsparciu udzielonemu z funduszy norweskich i funduszy EOG, pochodzących z Islandii, Liechtensteinu i Norwegii oraz środków krajowych.

Prace remontowe oraz konserwatorskie przeprowadzono we wszystkich pomieszczeniach II piętra oraz w kilku wybranych, najbardziej reprezentacyjnych wnętrzach I piętra.

DRUGIE PIĘTRO Zamku łańcuckiego zawsze miało bardziej „domowy” charakter niż pierwsze, gdzie znajdowały się najwytworniejsze pokoje reprezentacyjne, apartamenty właścicieli oraz pokoje przeznaczone dla najbardziej utytułowanych gości.

Na tym piętrze, o wiele niższym niż pierwsze, urządzono pokoje dla dzieci właścicieli oraz dla gości.

Obecny wystrój wnętrz pochodzi w dużej mierze z lat 1890-1912 i powstał podczas wielkiej modernizacji Łańcuta przeprowadzonej w tym czasie przez Romanostwo Potockich. Korytarze tego piętra zawdzięczają swój wygląd przebudowie przeprowadzonej pod koniec lat 20-tych XX-w.

Wiele wnętrz II piętra było remontowanych lub konserwowanych pod koniec lat 50-tych i w pierwszych latach 60-tych. Część pomieszczeń od wyjazdu z Łańcuta ostatniego ordynata w 1944 r. nie była nigdy remontowana ani konserwowana.

Poniżej prezentowana jest lista wybranych wnętrz z obu pięter, które zostały poddane pracom remontowym i konserwatorskim.

KORYTARZ PIERWSZY ZACHODNI swój obecny wygląd zawdzięcza przebudowie przeprowadzonej w latach 1927-9 według projektów Tadeusza Stryjeńskiego. Został wówczas urządzony jako reprezentacyjny przedpokój. W części skrzydła zachodniego, do którego przylega, znajdowały się na początku XIX w. najbardziej reprezentacyjne wnętrza tego piętra. Tu mieścił się Apartament Xcia Henryka Lubomirskiego

a potem przez następne kilkadziesiąt lat Apartament JW Państwa młodszych, zajmujący także pokoje w skrzydle północnym. Pod koniec XIX w. wnętrza te zostały przekształcone w pokoje gościnne. Dawny wystrój sięgający czasów Księżnej Izabelli Lubomirskiej zachował się m.in. w Salonie Pompejańskim, przylegającym do niego Pokoju Kąpielowym w wieży oraz w znajdującym ponad nim Gabinecie Wyższym a także w Salonie Rokokowym i Sypialni Rokokowej.

SALON POMPEJAŃSKI położony w narożniku skrzydeł zachodniego i północnego, na początku XIX w. nosił nazwę: Gabinet Arabesko malowany Nr5. Zawdzięczał ją dekoracji malarskiej w typie pompejańskim jaką to wnętrze ozdobił w latach 1780-84 Vincenzo Brenna. W połowie XIX w. znajdował się tu Pokój toaletowy JW Pani. Tę funkcję pełnił także w latach 30 XX w.

Pokój KĄPIELOWY POMPEJAŃSKI zlokalizowany jest w wieży północno-zachodniej i jest położony wyżej niż sąsiadujący z nim Salon. W 1802 r. zwany był Gabinetem w Wieży Nr6 a w latach 20-tych XIX w. Gabinetem w Baszcie. Od poł. XIX w. określano go jako Garderoba w baszcie. W inwentarzu z 1929 r. nosi miano Kąpielowego powiązanego z Sypialnią Damską położoną w miejscu obecnego Dużego Salonu. Ściany Pokoju Kąpielowego pokrywają malowidła do istniejącej tu wcześniej dekoracji Vinceno Brenny.

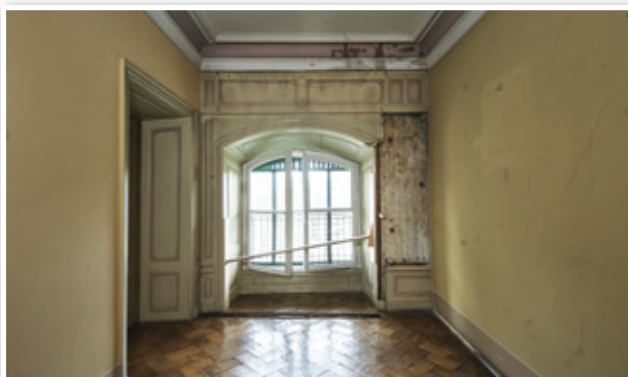
GABINET WYŻSZY położony jest na czwartej kondygnacji wieży północno-zachodniej, powyżej Pokoju Kąpielowego. Ściany i sufit zdobi monochromatyczna dekoracja malarska z 2 poł. XVIII w. To jedno z niewielkich wnętrz, w którym zachowała się w znacznej części pierwotna dekoracja z czasów budowy Zamku. W 1821 r. zwany był Gabinetem z Powalą. Z tego pomieszczenia prowadzą drzwi na zewnętrzną galerijkę.

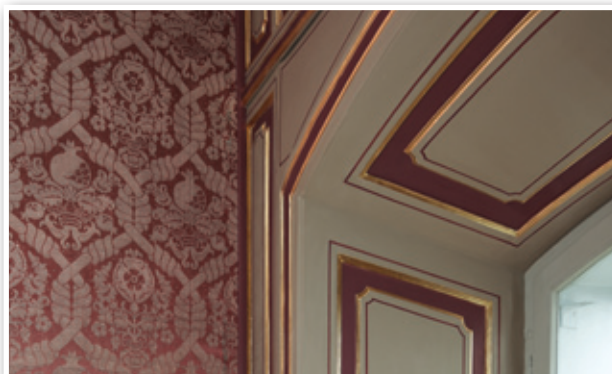
SALON ROKOKOWY to kolejne wnętrze dawnego Apartamentu Xcia Henryka oraz późniejszego Apartamentu JWch Państwa Młodszych. Ściany zdobi biała, drewniana boazeria ze złożonymi, rokokowymi ornamentami. Znaczna jej część pochodzi jeszcze z XVIII w., reszta dorobiona została w późniejszym czasie. Wnętrze to od poł. XIX w. nazywane było Salonem lub Salonikiem. Ta nazwa funkcjonowała również w czasach ostatnich właścicieli.

POKÓJ SŁUŻBOWY pod koniec XVIII w. wchodził w skład Apartamentu zwanego Gabarówką i był wówczas razem z obecnym Pokojem Czerwonym jadalnią. Po przebudowie w poł. XIX w. mieściła się tutaj Garderoba druga a od lat 20-tych następnego stulecia nazywany był Pokojem Służbowym.

POKÓJ CZERWONY pod k. XVIII w. wchodził w skład Apartamentu zajmowanego przez francuskiego emigranta Ignacego Gabarda de Vaux. Prawdopodobnie tu znajdował się jego pokój jadalny, wówczas powiększony jeszcze o obecny pokój służbowy. Ok. poł. XIX w. funkcjonował jako Pokój Toaletowy JW Hrabiego Alfreda. Pod koniec tego wieku zaczął być nazywany Pokojem Czerwonym. W latach 20-tych i 30-tych XX w. znajdował się tutaj Pokój Sypialny 14.

SYPIALNIA ROKOKOWA to powojenna nazwa wnętrza, które w 1802 r. znane było jako Pokój Sypialny Nr 8. Pod k. XVIII w. była tu sypialnia Ignacego Gabarda de Vaux. W 2 poł. XIX w. mieścił się tutaj Pokój Sypialny JW. Hrabiego Alfreda a w latach 20-tych i 30-tych XX w. Sypialnia 15.

POKÓJ KĄPIELOWY. Pod k. XVIII w. tutaj znajdował się Gabinet Ignacego Gabarda de Vaux, emigranta francuskiego. Inwentarze z 1802 i 1821 r. również tym mianem określają to wnętrze. W poł. XIX w. pojawiła się nowa nazwa tego wnętrza i Kancelaria. U schyłku XIX w. pokój ten funkcjonował jako Garderoba a w latach 20-tych i 30-tych XX w. nazywany był kąpielowym do 15 (tzn. przynależnym do Sypialni 15 czyli Sypialni Rokokowej).

KORYTARZ DRUGI PÓŁNOCNY przebiega wzdłuż dziedzińca środkowego i oświetlony jest przez trzy pary okien na niego wychodzących. Jego ściany i sufit zdobią klasycyzujące dekoracje sztukatorskie o geometrycznych i roślinnych motywach. Z tego korytarza prowadzą drzwi do pokoi wchodzących w skład dawnego Apartamentu JW Państwa Młodszych oraz do Apartamentu Średniego. Okna tych pomieszczeń wychodzą na gazon północny.

GARDEROBA – PRACOWNIA. Pod koniec XVIII w. mieszkał w tym pokoju jeszcze jeden emigrant francuski – l'Abbé Blon. Wnętrze to w 1802 r. określano jako Pokój Nr 11. W latach 50-tych i 60-tych XIX w. nazywano je Pokojem Sypialnym pierwszym. Pod koniec XIX w. występuje w inwentarzu jako Pokój zwany Różowym. W latach 20-tych XX w. określano go mianem Garderoba – Pracownia zgodnie z pełnioną wówczas funkcją. Tuż obok niego znajduje się wewnętrzny ciąg komunikacyjny prowadzący na I piętro do Ubieralni Apartamentu Damskiego.

POKÓJ KĄPIELOWY zajmuje pomieszczenie w kształcie wydłużonego prostokąta, położone wzdłuż korytarza północnego i oświetlone przez okno na niego wychodzące. W 2 poł. XIX w. mieściła się tutaj Garderoba druga. Pod koniec XIX w. występuje już bez podawania liczebnika. W latach 20-tych i 30-tych XX w. urządzono tu Łazienkę.

POKÓJ SYPIALNY. Na początku XIX w. znajdował się tutaj Pokój Nr 12. W inwentarzach z 1854 i 1862 określony został jako Pokój sypialny drugi. Pod koniec XIX w. zajmował go Roman Potocki.

SALON KAWALERSKI. W latach 20-tych XIX w. nazywano go Pokojem sypialnym. W inwentarzach z 1854 i 1862 r. figuruje jako Pokój bawialny duży. W latach 60-tych XIX w. używana jest także na jego określenie nazwa Salon kawalerski. W latach 20-tych i 30-tych XX w. nosił nazwę: Salon 16.

KORYTARZ WSCHODNI przebiega od Salonu kawalerskiego w stronę pokoi służbowych i pomieszczeń gospodarczych zlokalizowanych w skrzydle południowym. Posiada skromną sztukatorską dekorację plecionkową zdobiącą sufit. Wzdłuż niego zlokalizowane były dawniej apartamenty Czwarty i Piąty, przeznaczone od poł. XIX w. dla gości.

ŁAZIENKA ta wchodziła niegdyś w skład Apartamentu Czwartego zajmującego część północną tego skrzydła. W przedpokoju została utworzona sionka o ścianie ozdobionej dekoracją w typie chińskim, z galerijką oszkloną u góry, w której znalazły się schody w ślimak ustawione prowadzące do Jadalni Zimowej na I piętrze. Na ścianach malowidła ukazujące pawilony chińskie oraz chinizujące ornamenty. Także dekoracje geometryczne znajdują się na suficie tuż obok ścian. Oszklenie górnej części przepierzenia pokrywa drewniany ażurowy chinizujący ornament geometryczny.

To tylko kilka wnętrz z II piętra wybranych z uwagi na ich wyjątkowość oraz interesującą problematykę konserwatorską. Reprezentacyjne wnętrza I piętra, które zostały poddane zabiegom konserwatorskim prezentujemy poniżej.

SALA BALOWA jest nie tylko największym ale także najbardziej reprezentacyjnym wnętrzem łańcuckiego Zamku. Powstała tuż przed 1802 r. według projektu Christiana Piotra Aignera, wybitnego architekta. Świetne sztukaterie wykonał Fryderyk Bauman. W XVIII w. nazywano ją Salle. W narożniku południowo-zachodnim znajdowało się wówczas (dziś zamurowane) wejście do wieży. W 1802 r. zwano ją Salą Paradną a w 1805 Salą Paradną Ansamblową. W latach 20-tych XIX w. wnętrze to nazywano Salą Paradną a w latach 50-tych i 60-tych XIX w. określano ją salą Paradną. W XX w., w kolejnych inwentarzach nazywana jest Sala Paradna (1929) i Sala biała balowa (1932), w przewodniku z 1939 r. występuje jako Sala Balowa. Pełniła wówczas funkcję dużego salonu zastawionego licznymi meblami służącymi do odpoczynku i różnych gier. Wszystkie okna ozdabiały lambrekiny i portiere z czerwonego pluszu.

GALERIA RZEŻB zajmuje całą długość I piętra skrzydła południowego. Powstała w latach 90-tych XVIII w. na polecenie księżnej Izabeli Lubomirskiej. Dzięki iluzjonistycznej polichromii pokrywającej sufit i ściany wnętrze to ma charakter romantycznej ruiny przekształconej w altanę. Tu znalazła miejsce kolekcja dzieł sztuki starożytnej. Przed przebudową, jeszcze w latach 70-tych XVIII w. galeria nakryta była drewnianym polichromowanym stropem. Być może posiadała także okna wychodzące na dziedziniec środkowy. Niemal wszystkie inwentarze określają to wnętrze mianem „Galerya”. Inwentarz z 1929 r. nazywa je Galerią z rzeźbami a przewodnik po Zamku z 1933 Galerią Rzeźb.

SALON KOLUMNOWY. W latach 70-tych XVIII w. znajdował się tutaj Chambre de Biliard. U schyłku tego wieku powstało na jego miejscu nowe wnętrze zrealizowane w oparciu o plany wykonane przez Szymona Bogumiła Zuga. Inwentarz z 1802 r. nazywa je Pokojem na Kolumnach Marmurowych N 19 a w 1805 nosi nazwę Pokoju Kolumnowego Jonickiego. W końcu XIX w. określano go mianem Sala Kolumnowa. W inwentarzu z 1929 r. nazywany jest Salą jadalną pod Latarnią a wydany cztery lata później przewodnik po Zamku w Łańcutcie powrócił dawna nazwa – Salon Kolumnowy. Na ścianach wydzielonych kolumnami „zakątka” rozpięta była od k. XVIII w. haftowana na jedwabiu makata chińska przedstawiająca ptaki Feng. Z uwagi na jej ogromną wartość zastąpiona została repliką a oryginalna makata po konserwacji będzie eksponowana w gablocie, w specjalnie przygotowanym na ten cel wnętrzu.

POKÓJ WERANDOWY zwany także Bridżowym. Najprawdopodobniej w latach 30-tych XIX w. na arkadzie przylegającej od południa do Sali Kolumnowej wzniesiona została niewielka cieplarnia, oszklona z dwóch stron i nakryta płaskim dachem. Ściany od strony Sali Kolumnowej oraz od wieży południowo-wschodniej pokrywały malowidła iluzjonistyczne na tynku przedstawiające pnące rośliny rozpięte na trejażu. Na suficie wymalowane zostało niebo z obłokami. Inwentarze z 1854, 1862 oraz z 1885 nazywają to wnętrze Balkonem.

Już w 1885 r. został przebudowany przez Amanta Beauque na salonik z trejażem na ścianach suficie, w stylu angielskich wnętrz ogrodowych. W latach 20-tych XX w. zwano go Salą bawialną pod latarnią a w latach 30-tych nazywany był Pokojem Werandowym.

GABINET W WIEŻY południowo-wschodniej powstał w k. XVIII w. wówczas ozdobiono go błękitno-szaro-zielonymi ornamentami groteskowymi na niebieskim tle. Początkowo prowadziło do niego wejście tylko z Salonu Kolumnowego, później w miejsce okna od zachodu utworzono wejście do cieplarni przylegającej do południowej ściany Zamku. Dodatkowo wnętrze Gabinetu zdobiły m.in. liczne sztychy barwne Giovanniego Volpato według rysunków Stefano Tofanellego wykonanych z obrazów Rafaela ze stanz watykańskich. Centralne miejsce na suficie zajmował portret Henryka Lubomirskiego autorstwa Marii Cosvay. Wnętrze to ok. 1770 r. zwano Cabinet. Inwentarz z 1802 r. wymienia je jako Gabinet pod wieżą malowany a w 1805 Gabinet za Kolumnowym Appartamentem. W latach 50-tych XIX w. zwany jest Gabinetem w Baszcie podobnie jak w latach 80-tych XIX w.

Inwentarz z 1929 r. określa to wnętrze jako Gabinet Balkonowy a w przewodniku po Zamku z 1933 r. zwany jest po prostu Salka w wieży. W 1944 r. wszystkie obrazy, które tu się znajdowały zostały wywiezione. Wnętrze to dopiero podczas ostatniej konserwacji w 2016 r. odzyskało częściowo dawną świetność dzięki żmudnym zabiegom konserwatorskim oraz wykonaniu kopii większej części znajdujących się tutaj kolekcji malarstwa i grafiki.

KONSERWACJA
I REWITALIZACJA
DZIEDZICTWA
KULTUROWEGO

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

KEELAND
LECHTENSTEIN
NORWAY
eea
grants

norway
grants

PODKARPACKIE
przestrzeń otwarta

Kontakt:
Muzeum - Zamek w Łańcutie
ul. Zamkowa 1, 37-100 Łańcut

www.zamek-lancut.pl
www.eeagrants.org
www.norwaygrants.org

Dyrektor - Wit Karol Wojtowicz
Zastępca Dyrektora - Grażyna Ulma
Manager Projektu arch. Bożena Knotz-Beda

Zdjęcia ze zbiorów Muzeum-Zamku w Łańcutie